

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Cultureel Erfgoed op de kaart

EEN NIEUW CARTOGRAFISCH ONTWERP

Cultureel Erfgoed op de kaart

EEN NIEUW CARTOGRAFISCH ONTWERP

Versie : 1.2
Opdrachtgever : Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Contactpersoon : Dhr. Benjamin Dekkers

Opsteller(s) : Jonna Bosch
Datum : 26 juni 2013
Opdrachtnemer : Nieuwland Geo-Informatie
Postbus 522
6700 AM Wageningen
0317 421711

Eindredactie : GemRedactie te Delft

Inhoud

Voorwoord *pag. 5*

1 Inleiding *pag. 6*

2 Gekozen uitgangspunten *pag. 7*

3 Kaartlaag met Rijksmonumenten *pag. 8*

4 Kaartlaag met Stads- en dorpsgezichten *pag. 10*

5 Kaartlaag met Archeologische monumenten *pag. 11*

6 Kaartlaag met Werelderfgoed *pag. 12*

7 De kaartlagen gecombineerd *pag. 13*

Voorwoord

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) heeft een ideaal: Erfgoed Digitaal. Ze wil een digitale infrastructuur (helpen) ontwikkelen waarin informatie vrijelijk stroomt, waar erfgoedinstellingen zich kunnen concentreren op inhoud en 'ontzorgd' worden op de techniek, en waar een ieder vrij is om mooie en vernieuwende toepassingen te maken. Vrije deling via internet is de standaard.

Het is dus vanzelfsprekend dat de RCE haar eigen bronnen open stelt en beschikbaar maakt. Dan gaat het om beelden, bouwtekeningen, literatuur, en alles wat kan en mag gegeven privacy en auteursrecht beperkingen.

We stellen dus ook ons complete bestand aan monumenten beschikbaar. Daarmee kunnen instellingen, bedrijven en particulieren nieuwe en eigen toepassingen maken. Dat kan variëren van het combineren van lange afstandswandelroutes met monumenten en andere bezienswaardigheden (uit andere bronnen) of een provinciale kaart met alle buitenplaatsen en achtergrondinformatie, tot .... Ja, ...tot wat niet? Daarbij maakt het niet uit of het informatie van de RCE is, of dat de informatie afkomstig is uit het veld. Als we er met zijn allen maar over kunnen beschikken en als de informatie maar gemakkelijk is terug te vinden.

Als een gebruiker onze monumenten-informatie gaat gebruiken, is er altijd een geografische component. Het monument staat of ligt 'ergens'. En als je dat dan op een eigen kaart plot, dan kun je de vorm en de kleur zelf bepalen. Maar je kunt ook de manier van weergeven van de RCE gebruiken. Dat scheelt werk, en we hebben er over nagedacht. Dit rapport laat zien wat we met de monu-

mentgegevens meeleveren. U kunt bij ons met een webservice ophalen: de punten en/of vlakken van de monumenten; de symbolen die de rijksmonumenten groeperen; kleurkeuzes voor de verschillende soorten objecten en de metadata op de punten en vlakken.

Welke laag u gebruikt – en met welke filters – is geheel aan de gebruiker. En, als ondergrond kunt u een eigen kaart of bijvoorbeeld Google maps gebruiken.

Het onderliggende cartografisch ontwerp is door Nieuwland uit Wageningen in samenspraak met de RCE ontwikkeld. Omdat het voor ons een geheel nieuwe ontwikkeling is hebben we veel aandacht aan dit traject besteed. In voorliggend rapport ziet u het resultaat, in de bijlagen beschrijven we de afwegingen die tot dit resultaat hebben geleid.

En tot slot: natuurlijk hebben we de standaarden gebruikt. Zo sluiten we bijvoorbeeld aan bij het Europese geodata harmonisatie project INSPIRE¹.

Wij hopen dat deze aanpak inspiratie biedt waar het om flexibele informatiedeling gaat en wensen u veel leesplezier.

Dirk Houtgraaf
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Sectorhoofd Kennisuitwisseling

¹ <http://www.geonovum.nl/dossiers/inspire>

Inleiding

Sinds 1 januari 2013 toont de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, cultuurhistorische informatie op de kaart via het overheidsportaal Atlas Leefomgeving (atlasleefomgeving.nl). Daarnaast biedt de Rijksdienst deze informatie ook aan 'voor eigen kaartgebruik' via een ander overheidsportaal het *Nationaal Georegister* (nationaalgeoregister.nl).

Het gaat om datasets van de volgende soorten erfgoed:

- Rijksmonumenten
- Stads- en dorpsgezichten
- Archeologische monumenten
- Unesco werelderfgoed

In een later stadium worden hier meerdere datasets aan toegevoegd. Als eerste is de set Historische buitenplaatsen aan de beurt.

Kaartlagen

De datasets worden aangeboden in de vorm van kaartlagen (punten en omtrekgegevens). Organisaties en particulieren kunnen deze zelf binnenhalen ('harvesten') en naar eigen inzicht gebruiken in combinatie met eigen kaartmateriaal of tonen samen met kaartmateriaal van bijvoorbeeld Google Earth of Bing Maps. Op deze manier komen gebruikers tot een kant-en-klare set

kaartmateriaal inclusief het gewenste cultuurhistorische thema voor hun website of app.

Cartografisch ontwerp

Standaard worden alle vier de kaartlagen weergegeven in één grijze tint. De Rijksdienst heeft daarom Nieuwland-Geo-informatie gevraagd een uniform, duidelijk gestructureerd en breed toepasbaar cartografisch ontwerp te maken, waarbij kleuren en symbolen zorgen voor samenhang én een duidelijk onderscheid tussen de typen erfgoed.

Leeswijzer

In dit rapport presenteren we de ontwerpkeuzen voor de vier kaartlagen met een uitgebreide onderbouwing.

Deel I bevat het totaalbeeld, de optelsom van gemaakte keuzen.

Deel II bestaat uit een verzameling bijlages. Per dataset staat beschreven hoe tot de gemaakt keuze voor de weergave van de betreffende kaartlaag is gekomen. In de laatste bijlage tenslotte, staan de daadwerkelijk kleurcodes van het ontwerp.

2 Gekozen uitgangspunten

Het cartografische ontwerp is gebaseerd op een aantal principiële keuzes ten aanzien van:

- kleurreeksen
- symbolen
- vlakken
- transparantie
- zoomniveau
- laagvolgorde

Kleurreeksen

Elk kaartlaag krijgt een eigen kleurreeks. We hebben hier aansluiting gezocht bij Rijkshuisstijlkleuren. Er zijn een paar voldoende te onderscheiden mogelijkheden uitgewerkt voor de vier categorieën cultureel erfgoed. We sommen ze hier op.

Donkerblauw
Rijksmonumenten

Rood / bruin
Stads- en dorpsgezichten

Paars
Archeologische monumenten

Fel blauw
Werelderfgoed

Kleurenblindheid geen probleem

- Omdat elke laag met eigen puntsymbolen (rijksmonumenten) dan wel goed te onderscheiden grijswaarden werkt, is kleurenblindheid per laag geen probleem.
- Wanneer de lagen gecombineerd worden, zijn drie van de vier lagen (rijksmonumenten uitgezonderd) alleen te onderscheiden op basis van kleur. Het betreft echter kleuren die ook kleurenblinden kunnen onderscheiden.

Symbolen

We gebruiken onder andere puntsymbolen om de ligging van cultureel erfgoed aan te geven (rijksmonumenten en stads- en dorpsgezichten) en daarin subcategorieën te onderscheiden.

Voor de symbolen hebben we aanvankelijk aansluiting gezocht bij internationale standaarden. Die bleken niet voorhanden. Op sommige vakgebieden (archeologie uitgezonderd) zijn er wel nationale standaarden. We hebben daarom zo veel mogelijk rekening gehouden met de weergave in kaarten uit de topografische atlanten, de kaarten van het kadaster en overige atlanten. Daarnaast is internet geraadpleegd: Geonovum.nl, Kadaster.nl, diverse fora, Wikipedia en buitenlandse sites.

Hoofdstuk 3 en 4 bevatten een overzicht van de gekozen symbolen.

Vlakken

Naast puntsymbolen gebruiken we vlakken om cultureel erfgoed aan te geven.

Bij werelderfgoed zijn de vlakken voorzien van een omranding om aan elkaar grenzend werelderfgoed te kunnen onderscheiden.

Hoofdstuk 4 tot en met 6 tonen de vlakken voor stads- en dorpsgezichten, archeologische monumenten en werelderfgoed.

Zoomniveaus

Bij de visualisatie onderscheiden we per kaartlaag relevante zoomniveaus waarop de informatie wordt getoond, van:

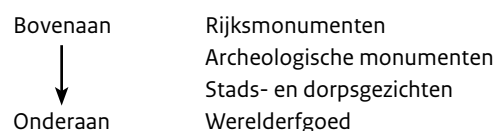
- *uitgezoomd* (bijv. heel Nederland) met één vlak/symbool voor de algemene categorie (bijv. 'werelderfgoed'), tot
- *ingezoomd* (bijv. 1:10.000) met meerdere vlakken/symbolen voor het onderscheid in subcategorieën (bijv. 'molen').

Transparantie

Om eventueel onderliggende lagen en de topografie zichtbaar te maken, wordt bij inzoomen gewerkt met 30% transparantie.

Laagvolgorde

Wanneer de vier kaartlagen tegelijkertijd getoond worden, liggen ze in een vaste volgorde op elkaar:

3 Kaartlaag met Rijksmonumenten

Het aantal rijksmonumenten is zo groot, dat ze op de kaart pas goed van elkaar te onderscheiden zijn bij inzoomen op een schaal van 1:30.000. Er zijn daarom twee zoomniveaus ingesteld, ieder met eigen symbolen.

Schaalbereik 1:10.000 tot 1:30.000

Op dit niveau volstaat één algemeen symbool om de precieze ligging van het monument aan te geven. De punt van de druppel toont de exacte locatie van het monument.

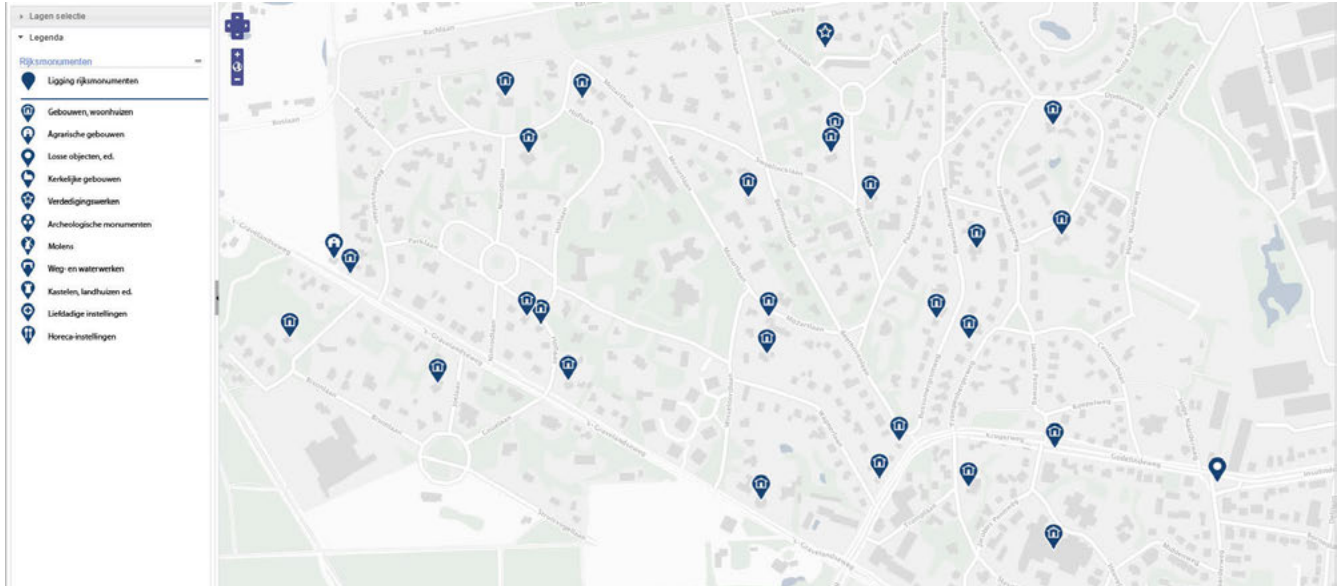
Symbool	Omschrijving
	Rijksmonumenten

Schaalbereik tot 1:10.000

Bij verder inzoomen worden elf categorieën rijksmonumenten onderscheiden met een eigen symbool.

Symbool	Omschrijving
	Agrarische Gebouwen
	Archeologische Monumenten
	Gebouwen, Woonhuizen
	Horeca-instellingen
	Kastelen, landhuizen ed.
	Kerkelijke Gebouwen
	Liefdadige Instellingen
	Losse objecten, ed.
	Molens
	Verdedigingswerken
	Weg- en Waterwerken

Kaartlaag met Rijksmonumenten

4 Kaartlaag met Stads- en dorpsgezichten

Stads- en dorpsgezichten zijn minder talrijk en worden op een schaal van heel Nederland getoond als puntsymbolen om de globale ligging aan te duiden. De daadwerkelijke locaties zijn pas goed te onderscheiden bij inzoomen op een schaal van 1:350.000. Er zijn twee zoomniveaus ingesteld met eigen visualisatie.

Schaalbereik 1:350.000 en kleiner (heel Nederland)

Op dit niveau wordt het middelpunt van het stads- of dorpsgezicht als puntsymbool getoond.

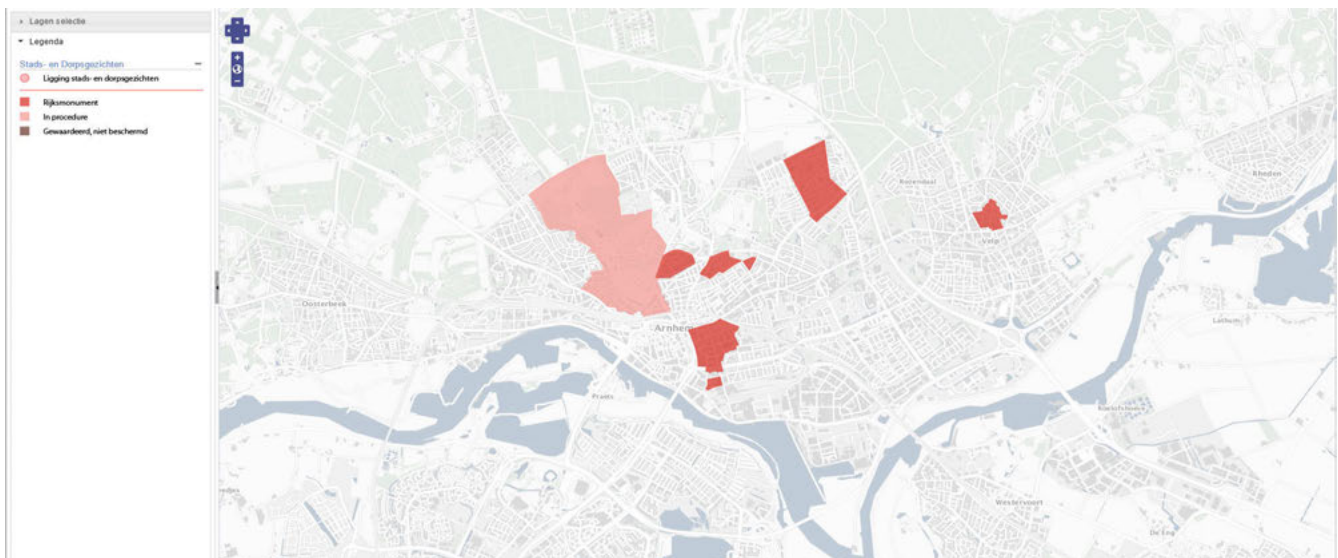
Symbool	Omschrijving
	Stads- en dorpsgezicht

Schaalbereik tot 1:350.000

Vanaf een schaal van 1:350.000 en verder ingezoomd worden de vlakken getoond. Met grijswaarden van rood onderscheiden we twee juridische stadia, de bruine kleur is afwijkend omdat de waarde dit geen juridische status weergeeft. De laag krijgt een transparantie van 30%, zodat ook de onderliggende topografische kaart nog zichtbaar is.

Symbool	Omschrijving
	Rijksmonument
	In procedure
	Gewaardeerd, niet beschermd

Kaartlaag met Stads- en dorpsgezichten

5 Kaartlaag met Archeologische monumenten

Archeologische monumenten zijn pas goed op de kaart te onderscheiden bij inzoomen op een schaal van 1:150.000. Er zijn twee zoomniveaus ingesteld met eigen visualisatie.

Schaalbereik 1:100.000 tot 1:150.000

Op dit niveau wordt het archeologisch monument getoond als een vlak.

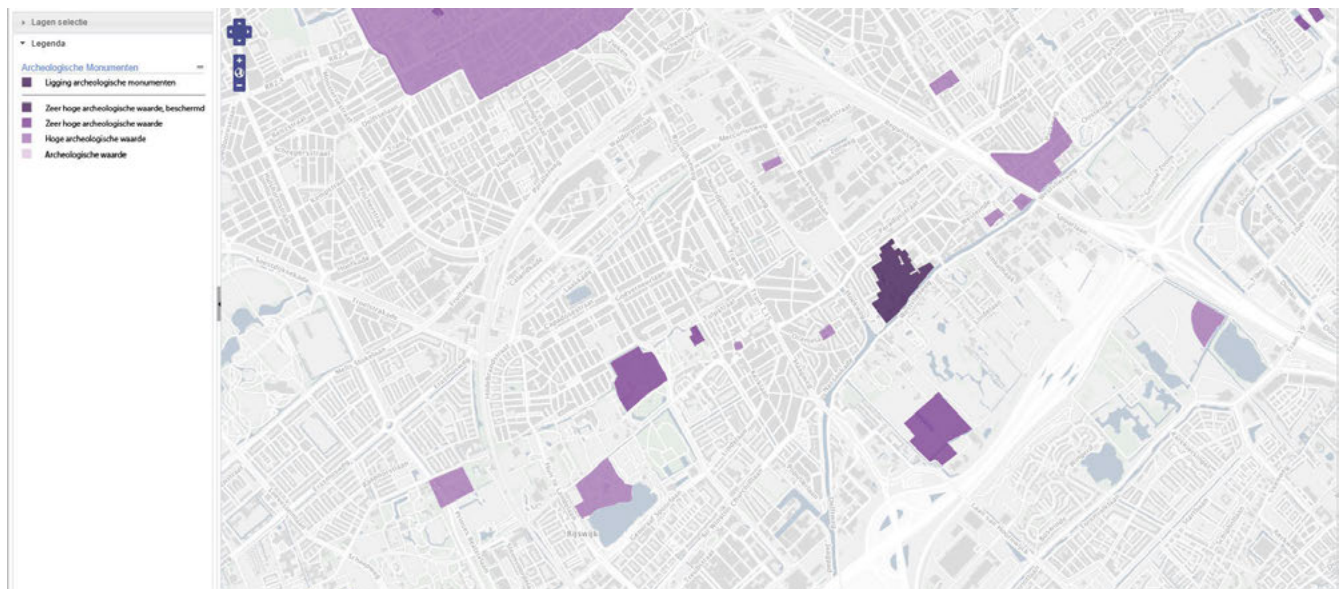
Symbool	Omschrijving
	Archeologisch monument

Schaalbereik tot 1:100.000

Op dit niveau onderscheiden we met grijswaarden vier categorieën. De laag krijgt een transparantie van 30%, zodat ook de onderliggende topografie nog zichtbaar is.

Symbool	Omschrijving
	Zeer hoge archeologische waarde, beschermd
	Zeer hoge archeologische Waarde
	Hoge archeologische waarde
	Archeologische waarde

Kaartlaag met Archeologische monumenten

6 Kaartlaag met Werelderfgoed

Nederland telt negen werelderfgoedsites. Zo'n aantal kan altijd getoond worden. Er zijn twee zoomniveaus ingesteld met eigen visualisatie.

Schaalbereik 1:350.000 en verder uitgezoomd (heel Nederland)
Op dit niveau onderscheiden we drie categorieën werelderfgoed als een fel blauw vlak in drie grijswaarden.

Symbool	Omschrijving
	Werelderfgoed
	Genomineerd
	Op voorlopige lijst

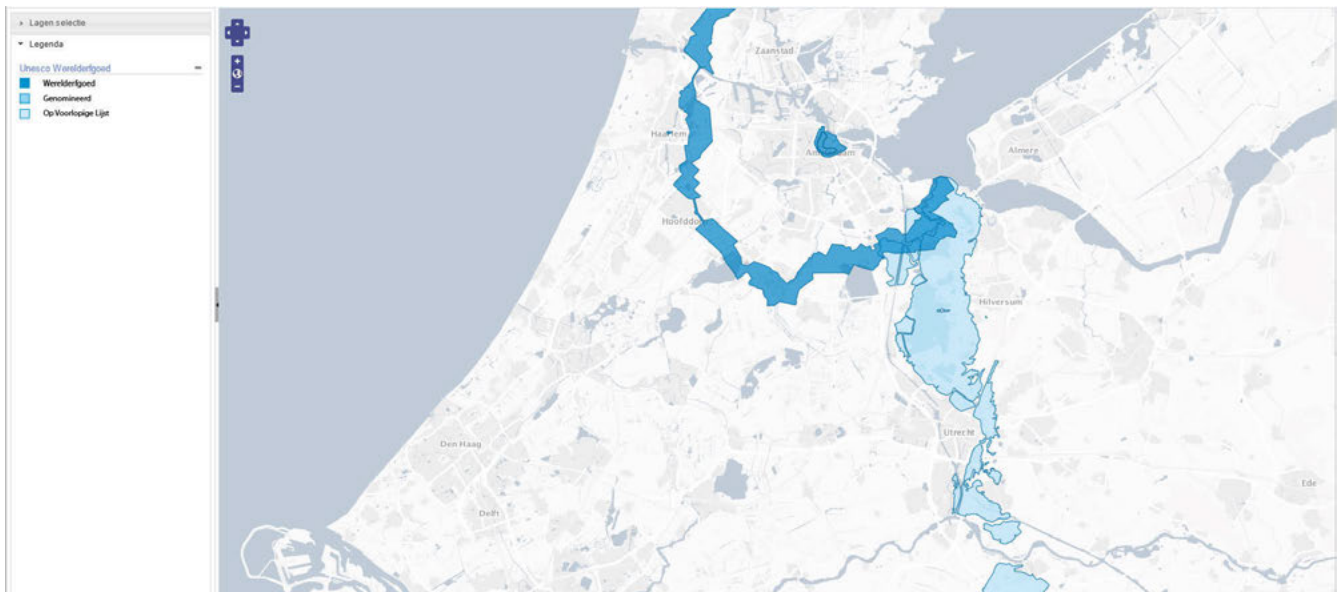
Schaalbereik tot 1:350.000

Bij verder inzoomen is transparantie nodig om de topografie nog te kunnen zien.

De transparantie van de laag is 30%. De kleurvlakken zijn omljnd, om ze te onderscheiden van aangrenzende vlakken.

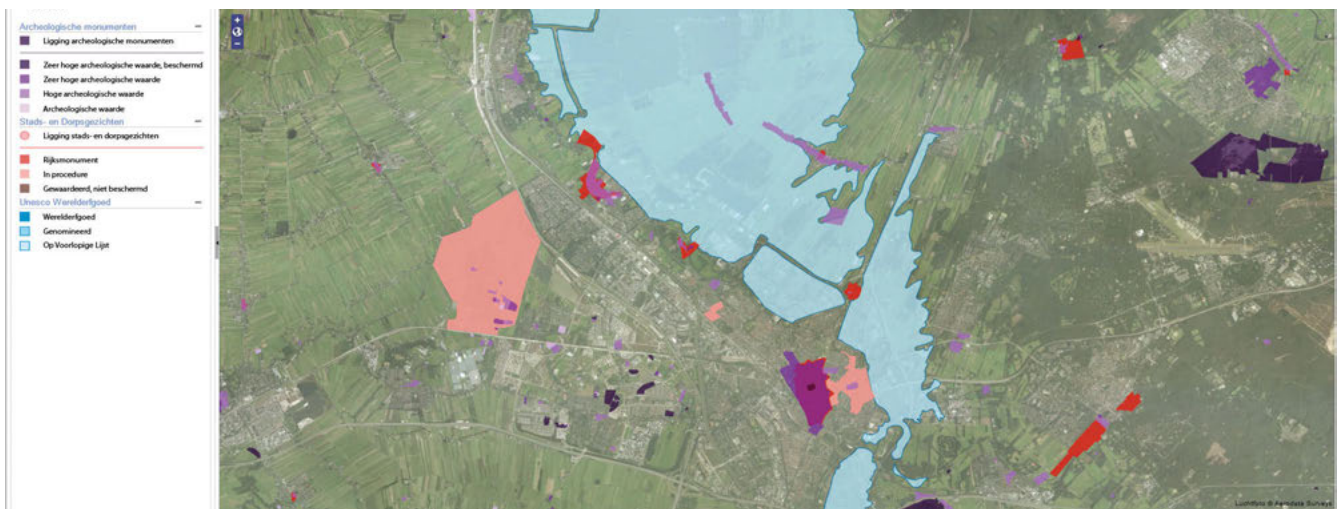
Symbool	Omschrijving
	Werelderfgoed
	Genomineerd
	Op voorlopige lijst

Kaartlaag met Werelderfgoed

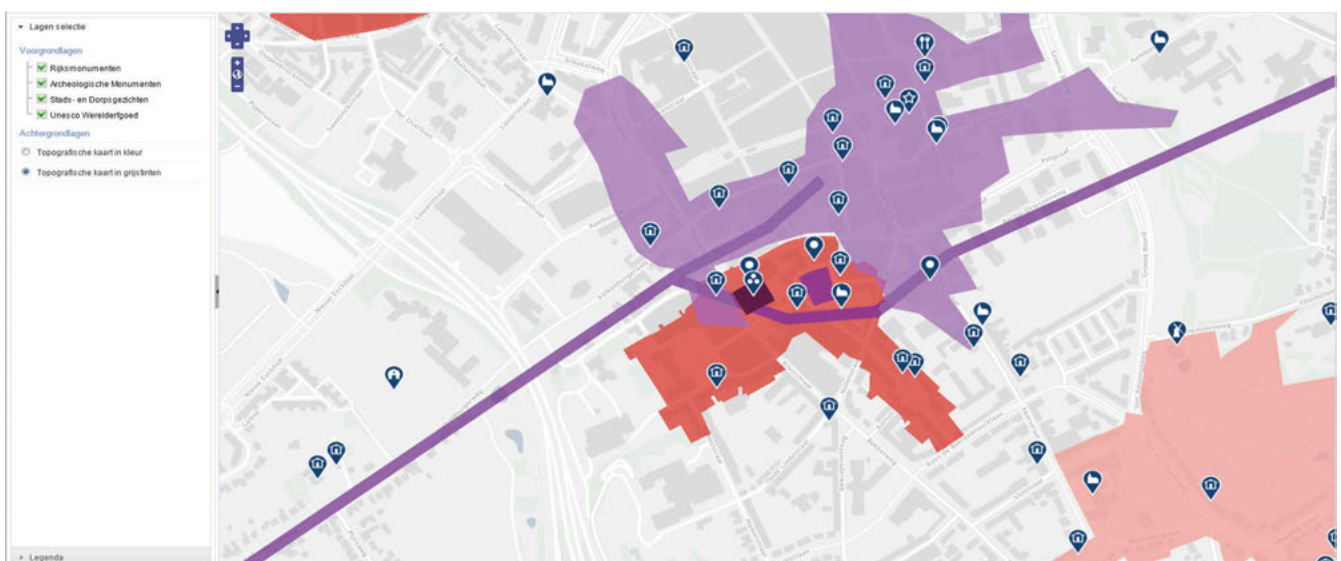

7 De kaartlagen gecombineerd

Ver uitgezoomd ziet een plaatje van de vier kaartlagen gecombineerd er dan zo uit. Op dit zoomniveau zijn de rijksmonumenten nog niet zichtbaar. In dit voorbeeld is als achtergrond een luchtfoto gebruikt.

Sterk ingezoomd ziet een plaatje van de vier kaartlagen gecombineerd er dan zo uit. Nu zijn de rijksmonumenten wel zichtbaar. In dit voorbeeld is als achtergrond een topografische kaart gebruikt in grijstinten gebruikt.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed vindt het belangrijk om erfgoed op land- en computerkaarten op een mooie en heldere wijze te presenteren. Als gebruiker heb je behoefte aan snelle en duidelijke informatie. Aantrekkelijke vormgeving helpt ons om informatie over erfgoed op een prettige en intuïtieve wijze aan te bieden.

'Cultureel Erfgoed op de kaart – Een nieuw cartografisch ontwerp' presenteert een nieuwe, vrij beschikbare lijn voor erfgoed informatie op de kaart. Dit rapport toont de ontwerpkeuzes en onderbouwing van die keuzes. Het is bestemd voor gebruikers van geografische informatie in de meeste brede zin des woords, en voor iedereen die belangstelling heeft voor de ontwikkeling en verspreiding van kennis binnen het erfgoedveld.

Met kennis en advies geeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de toekomst een verleden.

